

Sivistysvaliokunnalle

Suomen Olympiakomitean lausunto valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta

VIITE: Lausuntopyyntö valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta (VNS 1/2021)

Suomen Olympiakomitea lausuu otsikkoasiassa:

Olympiakomitea kiinnittää lausunnossaan huomioita koulutusjärjestelmään liikunnan ja urheilun näkökulmista. Liikunta ja urheilu ovat erottamaton osa suomalaista koulutusjärjestelmää.

Hallitusohjelman tavoitteena on nostaa liikunnallista kokonaisaktiivisuutta kaikissa ryhmissä. Liikunnalla on myönteinen vaikutus oppimiseen, ja lapsena opittu liikunnallinen elämäntapa usein kestää koko elämän. Tutkitusti liikunnalla on vaikutus koulumenestykseen, koulutustasoon, ansiotuloihin ja työmarkkinoille kiinnittymiseen. Siksi on perusteltua huomioida liikunta ja fyysisen aktiivisuuden edistäminen tiiviisti osana koulutuksen kehittämistä jokaisella koulutusasteella. Tätä korostivat selonteon lausuntokierroksella Olympiakomitean lisäksi mm. Valtion liikuntaneuvosto, Helsingin kaupunki ja Opiskelijoiden liikuntaliitto.

- ➔ **Liikunta ja fyysisen aktiivisuuden edistäminen tulee huomioida tiiviisti osana koulutuksen kehittämistä jokaisella koulutusasteella.**

Koulutuspoliittisessa selonteossa ei ole käytännössä juurikaan huomioitu urheilijakoulutusta, esimerkiksi urheiluoppilaitoksia, vaikka urheilijakoulutuksen kehittäminen on moniin lapsiin ja nuoriin vaikuttava koulutuspoliittinen kysymys. Olympiakomitea toivoo sivistysvaliokunnan tunnistavan urheiluyläkoulujen, toisen asteen urheiluoppilaitosten ja suomalaisen kaksoisuramallin roolin osana koulutuspoliittista järjestelmää.

Olympiakomitea pitää tärkeänä, että jatkossa myös urheilijakoulutukseen asetettaisiin valtakunnalliset tavoitteet ja toimenpiteet. Tämä mahdollistaisi nykyistä pitkäjänteisemmän kehitystyön. Esimerkiksi taide- ja kulttuuriopetusta käsitellään selonteossa erillisessä luvussa (3.8), mutta liikunnan ja urheilun osalta koulutuspoliittisia tavoitteita ei ole linjattu. Valtion tulisi tukea urheilijakoulutusta pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti kehittämällä lainsäädäntöä ja resursseja. Siksi Olympiakomitea esittää perustettavaksi työryhmää, joka tarkastelisi urheilijakoulutuksen kehittämistä.

- ➔ **Olympiakomitea toivoo sivistysvaliokunnan huomioivan mietinnössään urheiluyläkoulujen, toisen asteen urheiluoppilaitosten ja suomalaisen kaksoisuramallin roolin osana koulutuspoliittista järjestelmää.**
- ➔ **Koulutuspoliittisessa selonteossa ei huomioida urheilijakoulutusta, joten siihen liittyen olisi syytä käynnistää jatkovalmistelu, jossa kartoitettaisiin pitkäjänteisesti urheilijakoulutuksen tavoitteet ja kehittäminen esimerkiksi lainsäädännön ja resurssien osalta.**
- ➔ **Olympiakomitea esittää mietintöön kirjattavaksi, että perustettaisiin poikkihallinnollinen työryhmä, jonka tehtävä olisi opetus- ja kulttuuriministeriössä selvittää sitä, miten urheilijakoulutus saataisiin yhdenvertaiseen asemaan kulttuurin ja taiteen aloihin nähden.**

Koulutusjärjestelmän tulee tukea nuoria urheilijoita yhdistämään tasapainoisesti opiskelu ja tavoitteellinen urheilu. Suomalainen kaksoisura alkaa yläkouluvaiheesta ja jatkuu aina huippu-urheilu-uran päättymisen jälkeiseen urasiirtymään (*dual career*). Tätä tehtävää toteuttamaan on Suomeen rakentunut valtakunnallinen Suomen Olympiakomitean koordinoima urheiluakatemiaverkosto, jossa paikallisten urheiluakatemioiden tehtävänä on toteuttaa joustavaa urheilijoiden kaksoisuraa ja valmentautumista.

Tavoitteellisesti urheilevilla nuorilla tulisi olla mahdollisuus saada koulutusta urheilijaksi kehittymiseen ja ammattilaisuuteen kasvuun valtion koulutusjärjestelmien tukemana. Jatkossa tarpeellista olisi hahmottaa,

mikä olisi urheilijakoulutuksen asemointi suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Tällä hetkellä urheilijakoulutuksen heikko tunnistaminen ja tunnustaminen valtion koulutusjärjestelmässä heijastuu myös urheilijoiden sosioekonomisen aseman puutteellisuuteen.

Nuorten urheilijoiden urheilun ja opiskelun yhdistäminen tulee taata vahvistamalla toisen asteen urheilulukiojärjestelmää ja urheilijoiden ammatillista koulutusta. Urheiluoppilaitosjärjestelmään tulee kohdentaa riittävä taloudellinen resursointi ja joustavat opiskelumahdollisuudet. Toisen asteen urheiluoppilaitosjärjestelmää on tarve laajentaa koskemaan myös perusasteen yläluokkia. Seuraavissa kohdissa lausuntoa näitä käsitellään yksityiskohtaisemmin.

PERUSOPETUS

Urheiluyläkoulut tukevat urheilun harrastamista, nuorten liikkumista sekä kaikkien osallistumista taustasta riippumatta. Toiminta on laadukasta, maksutonta ja kaikkien saavutettavissa.

Tavoitteellisesti urheilua harrastavalla nuorella koulunkäynnin ja urheilun yhdistäminen muuttuu haastavammaksi viimeistään yläkouluiässä. Sekä koulunkäynnin että urheilemisen määrä ja intensiteetti kasvaa samanaikaisesti ja nuori tarvitsee tukea arjen tasapainottamiseen. Tähän tarpeeseen on rakennettu suomalainen urheiluyläkoulu (urheiluyläkoulu 2017–2020). **Olympiakomitea esittää urheiluyläkoulutoiminnan vakinaistamista ja mahdollistamista valtakunnallisesti.**

Vuonna 2019 eduskunnan hyväksymässä liikuntapoliittisessa selonteossa (s. 21) linjattiin seuraavaa: *”Mahdollisuuksien mukaan alakouluikäisten seuratoimintaa voi myös sijoittaa koulupäivän välittömään yhteyteen ja koulun läheisyyteen. Yläluokilla on mahdollistettava urheilukoulutoiminta ja jokaisessa koulussa tulisi olla liikuntakerhotoimintaa.”*

Lisäksi jokaisella koulutusasteella tulisi huomioida fyysisen aktiivisuuden edistäminen ja liikunnan lisääminen koulupäivissä. Tätä voidaan tukea kehittämällä koulujen liikunnallista toimintakulttuuria (esimerkiksi Liikkuvat-ohjelmien kautta). Tutkimusten mukaan koulupäivän aikaisella liikunnalla on yhteys hyviin oppimistuloksiin sekä oppisen mahdollistaviin tekijöihin, kuten keskittymiseen, käyttäytymiseen ja viihtyvyyteen.¹ Perusopetuksen kautta tavoitetaan koko ikäluokka, joten koulu tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden sisällyttää liikunta osaksi pedagogisia ratkaisuja ja sitä kautta osaksi lasten ja nuorten oppimista taustasta riippumatta. Monipuolinen liikunnan lisääminen perusopetukseen ja koulupäivien yhteyteen on perusteltua kansanterveydellisten näkökulmien lisäksi myös huippu-urheilun näkökulmasta.

Olympiakomitea pitää hyvänä, että selonteon toimenpiteeksi on kirjattu liikunnan, taiteen ja kulttuurin harrastamisen edistäminen koulupäivän yhteydessä Suomen mallin mukaisesti. Koulutusjärjestelmän tulee tukea tavoitetta siitä, että jokainen lapsi ja nuori saa mahdollisuuden mielekkääseen harrastukseen koulupäivän yhteyteen. Suomen mallissa harrastustoimintaa toteutetaan kuntien, koulujen ja harrastustoimintaa järjestävien tahojen, kuten urheiluseurojen, tiiviillä yhteistyöllä.

TOINEN ASTE

Olympiakomitea toivoo, että erityisen tehtävän lukiojärjestelmää tuetaan ja vahvistetaan. **Yhdenvertaisten mahdollisuuksien varmistamiseksi urheilijoiden ammatillinen koulutus tulee kirjata lakiin, sen rahoitusmalli vakinaistaa sekä rahoituksen tasoa nostaa.**

Suomalaisen huippu-urheilujärjestelmän tavoitteena on, että kaikki urheilijat suorittavat toisen asteen tutkinnon. Toisella asteella Suomessa toimii 31 urheiluoppilaitosta (15 urheilulukiota ja 16 ammatillista

---

¹ Kantomaa, M, Syväoja, H, Sneck, S, Jaakkola, T, Pyhältö, K & Tammelin, T. 2018. Koulupäivän aikainen liikunta ja oppiminen: Tilannekatsaus tammikuu 2018. Raportit ja selvitykset, Nro 2018:1, Opetushallitus, Helsinki.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189075_koulupaivan_aikainen_liikunta_ja_oppiminen-2.pdf

urheiluoppilaitosta), jotka ovat tarkoitettu motivoituneiden ja potentiaalisten urheilijoiden opiskelupaikoiksi, joissa kansainväliselle huipulle tähtäävä valmentautuminen on mahdollista yhdistää opiskeluun.

Kuten selonteossa todetaan, on tärkeää, että jokaisella on mahdollisuus luoda oma opintopolkunsa yksilön tarpeet, lähtökohdat ja tavoitteet huomioiden. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Urheiluoppilaitoksissa opiskelevat urheilijat tavoittelevat kansainvälistä menestystä ja ammattilaisuutta lajissaan ja ovat sitoutuneet suureen harjoitus- ja kilpailumäärään, mitä vaaditaan kansainväliselle huipulle pääsemiseksi. Osa toisen asteen urheiluoppilaitosten urheilijoista kilpailee jo ammattilaisarjoissa. On tärkeää, että he saavat tavoitella unelmiaan ja tavoitteitaan urheilussa ja yhdistää tavoitteelliseen valmentautumiseen toisen asteen opinnot urheilulukiossa tai ammatillisessa urheiluoppilaitoksessa.

Myös hallitusohjelmassa mainitaan toisen asteen urheiluoppilaitosten tukeminen: *”Taataan urheilua tavoitteellisesti harrastaville nuorille yhtäläiset edellytykset opiskella myös ammatillisen koulutuksen piirissä kuin urheilulukioissa.”* Lisäksi liikuntapoliittisessa selonteossa (s.22) todetaan: *”Nuorille urheilijoille tulee taata joustavat opintomahdollisuudet toisella asteella. Elinvoimaisesta ja alueellisesti kattavasta urheilulukioverkostosta on pidettävä huolta. Myös urheilupainotteisia ammatillisia oppilaitoksia tarvitaan ja niitä on kehitettävä yhdenvertaisesti urheilulukioiden kanssa.”*

KORKEAKOULUTUS

Korkeakouluissa opiskelevien kansainvälistä huippua tavoittelevien urheilijoiden kohdalla avainasemassa on mahdollisuus ajan ja paikan suhteen joustaviin opiskelumalleihin sekä opintojen yksilölliseen räätälöintiin. Huippuvaiheessa opiskelun tulee tukea urheilutuloksen tekemistä, jolloin keskeistä on mahdollisuus opintojen rytmittämiseen tärkeimpien kilpailujen ja ulkomaan leirien mukaan.

Urheilijoille tehtyjen kyselyjen perusteella korkeakouluopintojen yhdistäminen kansainväliseen huippumenestykseen tähtäävään valmentautumiseen on erityisen haasteellista. Kuitenkin merkittävä osa suomalaisista huippu-urheilijoista suorittaa korkeakouluopintoja urheilu-uransa aikana, mikä edesauttaa heidän siirtymäänsä urheilu-uraa seuraavalle työuralle.

Olympiakomitea on parhaillaan luomassa Euroopan unionin julkaiseman urheilijoiden kaksoisuraa koskevan ohjeistuksen (EU Guidelines on Dual Careers of Athletes, 2012) kannustamana ja Ruotsissa jo käytössä olevan mallin pohjalta kriteeristöä, jonka perusteella korkeakoululle voidaan myöntää huippu-urheilijamyönteisen korkeakoulun status. Tavoitteena on parantaa kansainväliselle huipulle tähtäävien urheilijoiden edellytyksiä urheilun ja opiskelun sujuvaan yhdistämiseen.

Helsingissä 7.6.2021

Mikko Salonen
toimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea

Toni Ahva
yhteiskuntasuhteiden päällikkö
Suomen Olympiakomitea